

Felkutatják: 30 ezer munkaszolgálatos és sáncos jeltelen sírját

Ujabb külföldi érdeklődők keresik hozzátartozóikat

UJ ÉLETT

A MAGYAR ZSIDÓSÁG LAPJA

II. ÉVFOLYAM 9. SZÁM

MEGJELENIK
MINDEN HÉTEN CSÜTÖRTÖKÖN

1946 FEBRUÁR 28.

A köztársaság szelleme

Irta: SÓS ENDRE

A „köztársaság” fogalma — a régebbi és újabb történelmi tanúságtétele szerint — nem mindig azonos a „demokrácia” és a „haladás” fogalmával. Éppen elég példát találhatunk arra is, hogy a köztársaságok a konzervativizmussal, vagy a reakcióval egyenlők. A harmadik francia köztársaság, például, hosszú években keresztül egyenesen retrógrad tendenciákat mutatott, sőt — a rettenetes Dreyfus-ügy idején — nyíltan antiszemita jellegűnek bizonyult. A mai portugál köztársaság pedig a totalitárius rendszerek egyik félfasiszta esodabogárának tekinthető.

A magyar köztársasági tradíció azonban világosan és egyértelműen az igazi népiuralmat, a nemesen értelmezett demokráciát és a határozottan kihangsúlyozott emberi jogokat jelenti. Ezt a köztársasági felfogást tárja elénk Kossuth Lajos 1849-es és Károlyi Mihály 1918-19-es republikánus kísérlete. Egyik sem tartott sokáig, mert végzett vele a kívülről rátörő tuleró. De mindegyik olyan szemei és szellemi örökséget hagyott hátra, amelyet nyugodtan vállalhat az 1946-os új, magyar köztársaság is.

Az új magyar köztársaság valóban ragaszkodni kíván

Kossuth Lajos és Károlyi Mihály köztársasági hagyományaihoz. Ezt bizonyítja az új államformát meghonosító és kinyilvánító alkotmányunk az a része, amely kodifikálja az emberi jogokat és ezzel arra törekszik, hogy egy szintvonalra hozza Magyarországot politikai és társadalmi állapotait az Egyesült Nemzetek tagállamainak politikai és társadalmi helyzetével. Kossuth Lajos is, Károlyi Mihály is azt akarták annakidején, hogy kerüljék Magyarországa megfelelő partnerként szerepelhesse az akkori haladó nemzetek közösségében.

Kossuth Lajos köztársasági kísérletének utolsó periódusában, 1849 július 28-án valószínűleg meg a Szegedre menekült nemzetgyűlés a magyar zsidóság első emancipációját. Ez a Kossuth Lajos kormányzó és Szemere Bertalan miniszterelnök és belügyminiszter által kihirdetett törvény a következő szavakkal kezdődik:

„A hazának polgárai közt vallásbeli különbség, jog és kötelesség tekintetében különbséget nem tévén, ezen elv szerint kijelentjük, mikép a magyar álladalom határain belül született, vagy törvényesen megtelepedett mőzesval-

lások lakosai, mindazon politikai és polgári jogokkal bír, melyekkel annak bármely hitű lakosai bírnak.”

Kossuth Lajos tehát az egyenlő jogu és egyenlő kötelességű — felekezeti és faji korlátozásokkal nem ismerő — köztársaság eszmekörét hagyta mindazokra, kik utána következtek. És az ő tradíciót korszerűen, de mégis szinte örökérvényűen önlölte új szavakba a harmadik magyar köztársaság alkotmányozó nemzetgyűlése, amikor megfogalmazta a modern konstitúciót, belevéve a minden magyart egyenlően és feleszületetten megillető emberi jogokat.

Nem szabad azonban megfeledkeznünk arról, hogy Magyarországon huszonöt évtizedig zavartalanul terjedhetett a fasiszta fertőzés és ennek következtében még mindig akadnak olyan félrevezetett emberek, akik nehezen akarják megérteni, hogy az emberi jogok — akár tetszik, akár nem — a zsidókra ugyanúgy vonatkoznak, mint másokra.

Hogy a fasiszma „ultrazsugó” is elmaradjanak: a harmadik magyar köztársaság most közzül megalkotni a demokrácia védelméről szóló törvényt, amelynek egyik szakasza kettőtől öt évig terjed-

hető jogházzal sújtja mindazokat, akik polgári jog, vagy felekezeti tagjainak állampolgári joggyenlősége ellen izgatni merészlelnek. A népbíró-ságnak, amely elé az efféle ügyek tartoznak, minden esetben ki kell mondania a hivatalvesztést és a polgári jogoktól való megfosztást is.

Kossuth Lajos köztársaságának a zsidóság emancipációját deklaráló törvényétől eszméileg közvetlen ut vezet az új magyar köztársaságnak demokrácia-védelmi törvényéhez, amelynek néhány sora a náciizmus bukása után újból emancipált zsidóság állampolgári joggyenlőségét kívánja megoltalmazni a szabadonmaradt fasiszta brigádoktól és ezek fertőzött lelki híveitől. E két törvény között nemesak a zsidóságnak voltak tragikus fejezetei, hanem kétségtelenül sok bajon, nehézségen ment át az egész magyar nép is, amelyet majdnem a a sírba taszítottak a zsidóság sírásói.

A demokrácia védelméről intézkedő törvény azt az állampolgári joggyenlőséget akarja megszilárdítani, amely minden igazi demokrácia alapja és omegája s amely nélkül a harmadik magyar köztársaság letérne az előző magyar köztársaságok hagyományos, becsüleletes útjáról...

ÁRA 10.000 PENGŐ

Akik nem tértek vissza

Irta: Lengyel István

Nem a százszekerek a messiási kürtözésig kísértő emléket idézem. Azokról és azokhoz szövegek, akik megintogtak a megpróbáltatások véres esztendői alatt és elhagyták apáik hitét abban a reményben, hogy ezen az irtozatos áron tőlük könnyebben megmenekültek maguk és hozzátartozóik életét.

Ma már ők is tudják, milyen nevérségesen maiv volt az elképzelésük, hogy a vallásos megvédő életüket a gonosz és örökletű Heródessei ellen. Láthatták és tapasztalhatták, hogy az üdöztetések idején mindenkinek vállalnia kell a zsidó sorsot, akinek családja visszanyul az Örökkévalót tisztelő őseibez.

Láthatták és tapasztalhatták, hogy tovább is zsidóknak tekintik őket és fehér karszalaggal a kabátjukon éppen úgy utnak indították Ukrajna haláltáborába a fiatal, mint a sárga szalagos munkaszolgálatosokat. A csillagot épp úgy felcarratták velük, vagy ha nem is börtönök, ugyanúgy a gettóba kerültek, elhurcolták, megkínózták és máglyára dobták őket, mint azokat a testvéreiket, akik erősebbek voltak hitükben és nem tántorodtak meg a végzet és a keretlegények ostorozásai alatt.

Akkor a Magasságbeli kifürkészhetetlen akarata megtartott, a vérforgatag után körültekintettek a zsidóság megfogható sorai között s számba vették mindezeket, akik nem régen még közbűrt tartoztak, de a halálfelelemtől kergetve, kétségbeesésükben másik egyház kapuján kopogtattak, sőt dörcsöltek beléjük. Számba vették az ezeket, sőt tiszteket és elfordították a fejüket. Nem a közösséget akarták megtagadni velük, de úgy vélekedtek: ne legyen előttük szegénykezdők a megvédetteknek és megtántorodottnak, ha látortalanul elindulnak az ösvényen, amelyik visszavezet az Ur templomába.

Ugy képzeltük, sietve és tolongva igyekeznek majd a rabbinátusi hivatalba és mely aláírással kéri visszavételüket a közösségbe, mellet elhagyják, megtagadják a vér és herzetnek korszakában.

Egy esztendő telt el már azóta, hogy a pusztulás veszélye elmulott a zsidóság feje fölött, de a rabbinátusi hivatalok körül mely és mozdulatlan a csend. Nem érkeznek süri rajokban a visszatérni szándékozók. Egy hosszú esztendő alatt míg néhány száz nevet jegyezhetett fel az anyakönyvben a pesti hitközség rabbinátusának vezetője.

Mi lehet az oka, hogy az a sok ezer zsidó, aki csak a külső életszereket engedve, marconzó önvádval küzdve hagyta el ősi hitét, nem sietett visszatérni? Mivel lehet magyarázni, hogy nándozok, akik a nyilas

pisztolyok ropogása, az SS fegyverek kalfogása, a bombák és alnák hullása idején régi Istenükhöz imádkoztak védelemért és irgalomért s ekével fogadták, hogy ha túléltek a borzalmakat, első utjuk a zsinagógóba vezet és amint ismét szabadon járhatnak, tüstént a rabbihoz sietnek, hogy visszatérhessenek a zsidó hitre, — a veszély elmúltával feledeék fogadkozásai-
kal s immár a szándék sem él bennük többé, hogy fogadjanak teljesítsek?

Olyan ostobák voltak, olyan rövidlátók, hogy a történelem véres tanulságai ellenére azt képzelik: átszökhetnek a másik oldalra? Nem tudják,

Az ezüst sekelek szombatja

négy, ezidén egymást egy megszakitással követő, kiemelkedő szombatunk közül az első. Két Tórából olvasnak e heti szombatunkon templomainkban: az egyikből a sörös hetizakarát — a másodikkól a sekel törvényét.

„Minden egyes, aki átmev a számláláson, adjon fél seket a szent sekel szerint; egy sekel husz gerát tesz ki; fél sekel legyen a felajánlott adomány az Örökkévalónak. Mindenki, aki átmev a számláláson, husz évestől fölfelé, adja meg az Örökkévaló adományát. A gazdag ne adjon többet és a szegény ne adjon kevesebbet fél sekelnél, hogy lerójják az Örökkévaló adományát engesztelésül lelkeükért” — így szól a Mindenható törvénye, amely váltásdíjat rendel el, minden felnőtt férfi lelkeinek váltásdíját... Az élet küzdelme, a lét harca sok bűnt rejtget, amelyben mindenki megbotlik — a fennmaradás háborújában nétek a családvégbe ütközünk és szándék nélkül is rosszat cselekszünk. Ezért már a bűnbeesés előtt engesztelést kell szerezniük lelkükért a szándék nélkül elkövetett bűnökért: Izráel fei győztes harc után a Szentélybe vonulnak és ártásokkal, meg más kincseket hoztak áldozatul, hogy engesztelést szerezzenek lelkükért az Örökkévaló előtt az ellenség leverése miatt — azért, hogy az engesztelés ajándéka „a találkozás sátorának szolgálatára” legyen.

Juda királya így intézkedett: „Mind e szentéletű ezüstöt, amit hoznak Isten házába, amit a népszámlálástól adnak, amit fejtől levetik

hogy 500 évtől az inkvizíció után Spanyolországban még mindig számon tartják a maronnosok ivadékait?

Nagyon kevés lehet közöttük, akinek a vérkonait nem deportálták, nem hurcolták el, nem kínozták halálra. Mégsem szállnak magukba és mégsem érzik, mit követel tőlük a sok százezer halott, akít a végzet megakadályozott lenne, hogy visszatérhessen a péntekesti vacsorához, a családi tűzhelyhez? Vagy gondoltak volna erre is és mégsem tértek vissza? Nem akarjuk, nem tudjuk binni. Még mindig bízunk benne, hogy újra felvonó tömegek zivaja veri fel majd a rabbinátusi hivatal esendjét és ismét számokat kell majd osztogatni, mint azokban a napokban, midőn a szörnyű szerencsétlenség rázudult a magyar zsidóságra.

szerint kiki lelke váltásdíjára hoz, mind az ezüstöt, amit bárki sive sugallatára visz Isten házába, vegyék át a papok, mindenki az ő ismerésétől és a papok gondoskodásának Isten házában tartozásáról mindenben, ahol tartozni való mutatkozik...”

Azóta a Szentély régen elpusztult már s a sekelből jellepe lett, a zsidó összetartás jellepe és az összefogás jele. Ma is népszámlálást jelent a sekel: a zsidó nemzeti gondolatot vallók számbavételét. Aki megváltja a seket, tanubizonyoságot tesz arról, hogy a zsidó nép tagjának tartja magát. Így a sekel birtoklása korartartozást tanúsít és engesztelést is jelent, a zsidó egyén engesztelését, a zsidó közösséggel szemben szándék nélkül elkövetett bűnökért... S az ezüst sekelek szombatja a zsidó lélek elé vetíti az Örök Szentély dicsfényben úszó képét, amely a végtelen jövődöbe ragyog s mindenkor hirdeti Isten szolgálatának örök szent kötelemét.

... A seket megváltó zsidó férfi áldoz a hitközségért, hogy emlékeztetésül legyen az Örökkévaló előtt s használják fel a pénzt a találkozás sátorának szolgálatára: megadja lelke váltásdíját az összességért, ahogyan Isten megparancsolta, amideő a sekel törvényének megtartására lánzó pénztémet mutatott fel: a gazdag ne adjon többet és a szegény ne adjon kevesebbet — de lobogjon az adomány tanúságátok oltáratlan lánggal — az örök lelkesedés szent izásával...

Cionista napok Budapesten

A Magyar Cionista Szövetségnek 1943-ban volt utolsó közgyűlése, míg a Cionista Országos Értekezletet 1939-ben tarthatták meg utoljára. Most végre eljutott a Szövetség oda, hogy megtarthassa ugy tisztújító Közgyűlést, mint Országos Értekezletét. Március 3-án, 4-én és 5-én fognak lezajlani a kongresszusi napok, melyeknek végzetével a Magyar Cionista Szövetség végleges tisztikarral illeszkedhetik be ismét a zsidó társadalom és politika fórumába. A Szövetség ezt a három cionista napot nemcsak az új tisztikar megválasztására hazapálja fel, hanem arra is, hogy megemlékezzék a nyilas banditák által elpusztított elnökeire, Komoly Ottóra, akinek jellemességét, bátorságát és koncepcióját a jelenlegi kormányzati körök is a legteljesebb mértékben elismerték.

Vasárnap délelőtt a tisztújító közgyűlést tartják meg, délután kerül sor az Országos Értekezletre, míg március 4-ét teljes egészében Komoly Ottó emlékének szentelik. Féltilt órákor megnyitják Magyarország cionista közkönyvtárát, melyet Komoly Ottóról neveztek el. A könyvtár Király-utca 93. szám alatt fog működni és avató beszédet Widdler Salomon tanár mondja. A könyvtár megnyitásával egyidejűleg ugyanitt újul látható lesz a Dokumentációs Osztály kiállítás, amely eredetileg a Fürst Sándor-utcaiban volt. Féltilt órákor a Pesti Izraelita Hitközség dísztermében Komoly Ottó gyásznaposág lesz, szónoka Riehlmann Mózes. Gács Teri Irén előadja Komoly Ottóról írt előját, ezenkívül közreműködik az ifjúsági énekkar is. Magát a gyászistentiszteletet a dohányutcai főtemplomban délel 1 órákor tartják a teljes körös és Abrahámsohn fákantor közreműködésével. Prédikál Harshekorits Fábán dr.

A keddi napot a Cionista Szövetség rövid referátumokkal tölti ki. Ennek programján szerepelnek mindazok a kérdések, amelyek a cionista közvéleményt mind palesztinai, mind belföldi viszonylatban érdeklik. Délel 9. 1 óráig főleg palesztinai tárgyú előadások, míg délután 3—6 óra között gazdasági és politikai kérdések, a zsidókérdés Magyarországon és a kivándorlás problémái szerepelnek. E témák előadói Dénes Béla dr., Náthán Sándor dr. és Salzer Izidor. Az előadásokat vita követi.

A Magyar Cionista Szövetség, amely a felszabadulás óta most először gyűjtí össze az egész ország cionista küldötteit, reméli, hogy ezzel a kongresszussal újabb jelentős állomásra viszi nemcsak a magyarországi zsidóság cionista érzelmi tagjait, hanem magát az egész maradékszidóságot is.

HOGY TÖRTÉNT?

(XII.) A Zsidó Tanács politikájának irányai

Az ember az események sorozatában logikusan a múltba tekiáthat, ez a történelem, — előreláthat: politika. A politikusknak tehát helyes logikával kell mérlegelnie, hogy milyen események milyen következményekkel járhatnak és a rendelkezésre álló erőt ahhoz képest kell csatasorba állítani. Ezt kell szem előtt tartani akkor, ha a magyar zsidóság legnagyobb katasztrófájára gondolva vizsgáljuk, hogy a zsidóság vezetősége milyen politikát folytatott.

Nehéz és kényes dolog ma még erről beszélni sok ok miatt; elsősorban azért, mert az akkori történelmi eseményeket még számos részleteiben nem ismerjük. Ha majd az összes okiratok kezünkben lesznek és az okkori szereplők, az igazi történelmi tényezők emlékiratait olvashatjuk, s meg lesz a történelmi társulat is — akkor lehet majd csak a végleges mérleget megvitatni.

Az általában közzétett adatoknak célja csak az, hogy egyes fontos, még feltalálható okiratokat ismerhessek és lerögzítsék olyan pártatlan észleléseket, amelyek nélkül az a jövő igazi történelmére számára elvesznének. De kell valami összekötő anyag, ami a különböző eseményeket és dokumentumokat bizonyos egységbe foglalja, hogy az olvasó ne csak mozaikokat lásson, hanem képet szemléljen. Ezért kell beszélni a Zsidó Tanács politikájáról, amely a szembenálló felek egyikének hadmozdulatait irányította, mert csak ennek ismeretében lehet az egykori eseményeket megérteni.

A zsidóság sohasem volt egység; felosztott felekezeti szervezetekre, kiradalmi osztályokra, voltak közöttük lökösek és profetárok, cionisták és asszimilánsok, izraeliták és keresztény egyházakhoz tartozók is. Már volt szó róla, hogy az u. n. zsidó vezetőség nem a zsidó néprétegek széles tájára támaszkodott. A Zsidó Tanács tagjai ehhez a szerephez egy hirtelen beállott történelmi esemény folytán kerültek, olyan feladatok megoldására, amelyek kétségtelenül a legnagyobb emberi erőt kívánták meg, de ahol részleteredményeket is csak akkor lehetett volna elérni, ha meg lett volna a közvetlen kapcsolata a zsidó tömegek széles rétegeivel. De éppen ez hiányzott! Amilyen heterogén elemekből állott a zsidóság, ugyanugy megosztott a Tanács is a így nem csodálatos, hogy politikájukban is sok irányban keresték a kibontakozást. Leszögezhetjük tehát, hogy a Zsidó Tanács sokirányú politikát folytatott (ami magábanöve nem lett

volna boj, sőt...). Lássuk ennek a politikának fővonalait! A Tanács elsősorban igyekezett a németekkel való surlódási felületet enyhíteni s velük az érintkezést fenntartva, elérni azt, ami lehetséges volt. Ennek a politikának kiindulási pontja, hogy március 20-án a budapesti rendőrfőkapitányság hivatalosan közölte: „a németek parancsainak engedelmesskedni kell”. A magyar hatóságok hosszú ideig vonakodtak egyáltalában szóbaállni a Tanáccsal (amiről még később szó lesz), félrefelvitelt vagy baloldali politikások ebben az időben (1944 májusáig) láthatólag még nem mozdultak meg. A németekkel való érintkezés vagy közvetlenül a Tanács tagjai útján, vagy az u. n. „Hatóságokkal Erintkező Csoport” tisztviselőin keresztül történt. A Tanács e politikájának voltak előnyei, voltak hátrányai is. Előnye volt: az időnyerés (ami azonban csak a budapesti zsidóság számára mutatkozott eredményesen), az internáljaknak élelmészeti lehetősége, kevés számban kiszabadítás, általában a német nyomás bizonyos fokú enyhítése, amiből járult valamelyes politikai hírszerzés lehetősége is. Hátránya volt, hogy az illegális alól nagymértékben kihuzta a gyökényt, a zsidó tömegek nem ismerték a valóságot, kábulatban maradtak, s ennek irrtózatos következménye a vidéki deportálások rémségeiben mutatkozott meg igazán. A vidéki zsidóság, a magyar zsidóság jó kétharmada, teljes bódulatban került a gettókba, a téglagyárakba és azután a vagonokba. A Tanács kénytelen volt a németek utasításait követni, a Gestapo által kívánt árukat és munkateljesítményt nagyrésztben szolgáltatni. A Sonderkommando adott ugyan a Tanácsnak bizonyos számú Immunitás Ausweis-okat, de ne higgyük, hogy csak a Tanácsnak adott; külön kaptak egyesek és főleg olyan magánszemélyek, akik megtalálják a megfelelő összeköttetést és meg tudták fizetni azoknak árát. Ez volt a Tanács politikájának egyik iránya. Egy másik ut a Kasztner-féle vonalhoz vezetett, amit általa-

ban a cionista iránynak szokták nevezni, bár kétséges, hogy valóban cionista irány volt-e? Ez az egykorú eseményeknek egyik legérdekesebb és talán legkevésbé felderített fejezete. Már korábban beszéltem arról, hogy a hivatalos zsidó vezetőség a történelmi fordulat pillanatában (március 19-én) milyen viszonyban volt a cionistákkal. Általában észlelhetők, hogy a magyar cionizmus ebben az időben kissé elaggett és a háborús elzárkózás folytán egyhelyben topogó volt. Megelégedtek azzal, hogy a pesti hitközség előjáróságában egy helyet kaptak és ha néhányan, évenként egyszer-kétször a közgyűléseken fel is szólaltak és különleges álláspontjukat hangoztatták, — végeredményben a hivatalos zsidó politikához igazodtak. Nagyobb mozgás következett be a cionista élelben a szlovákiai deportálások és az erdélyi területek visszacsatolása következtében. Szlovákiából sokszerezen menekültek át hozzánk. Ezeket elsősorban az egyes cionista szervezetek karolták fel (a Pártfogó Iroda is), azok rejtegették és illegálisukat leplezték. A Szlovákiából, valamint a Kárpátaljáról idekerült cionista fiatalemberek új verkeringést indítottak meg. Hasonló folyamatot idézett elő Északerdély visszacsatolása is. Ott egészen más zsidó és cionista vezetőréteg volt, mint az anyaországban. Ezeket főleg a cionista ideológiában való elmélyedés, a politikai érettség és államférfiul tapasztalatok jellemezték. Közülük többen a román országgyűlés zsidópártjának voltak tagjai, tehát megszokták, hogy zsidó érdekeket politikai síkon, politikai eszközökkel érvényesítsenek, amik nálunk majdnem ismeretlen volt. Ezért nem egyszer fordult elő, hogy olyan javaslatokkal állottak elő, amelyek bámulatba ejtették a régiókat és az u. n. magyar zsidó ancien regimben elképzelhetetlenek voltak. Ők tapasztalatból tudták, hogy zsidó érdekeket lehet nemzetközi politikai uton érvényesíteni és a zsidó kérdéseket

ilyen szemüvegen keresztül nézték. Ehhez az Erdélyből jött zsidó politikus csoporthoz tartozott dr. Kasztner Rezső, jó tollu ujságíró, kitűnő előadó. Többet nem tudunk róla, legfeljebb annyit, hogy a kolozsvári neológ hitközség elnöke-nek, dr. Fischer Józsefnek veje. (Dr. Fischer neves ügyvéd, nagy népszerűségnek örvendett és tagja volt a román országgyűlésnek). Dr. Kasztner, Komoly Ottó mutató be a Zsidó Tanács vezetőségének és megbízhatóságát fényeltette.

Komoly Ottó nem volt a cionista vezetőségnek régi tagja. A háború alatt hirtelen ellenynt dr. Miklós helyébe került az előzői székbe. Kereset beszélt, melyen gondolkodott, tényleg volt a szentimentalizmusról, hidegen számított — és eszelkedett. Az ő igazi működése csak a vidéki deportálások befejezése után (1944 július első napjaiban) kezdődött, ekkor nekilendült és amikor az önálló zsidó vonal megbakott, mint a Nemzetközi Vöröskereszt megbízottja, a külföldi követelésekkel való kapcsolata révén elsősorban ő tartotta kezében a maradék zsidóság sorsát. Addig azonban nagy és verejtékes utat kellett megtenni.

MUNKÁCSI ERNŐ
(Folytatjuk)

Keresem feleségemet:

dr. Konrad Gézanét

szül. Willenberg Gréte

47 éves, kit 1944 november 14-én vittek

Falk Miksa-utca 10-ból

Hegyeshalomra. Címem: IX., Ferenc-körút 2. II. 10.

Lilly Dicker

urnót, akit nagybátyja

Maurice Floch

15429, Ferguson, Detroit, Mich.

keres,

kérjük jelentkezések hivatalunkban.

HIAS Hebrew Sheltering and Immigrant Aid Society Budapest, V., Dorottya-utca 7.

Alapítási ünnepély

A Pesti Chevra Kadisa Izraelita Szentegylet február hó 23-án, csütörtökön délután 5 órakor a Dohány-utcai templomban

Jóm Klippur Kotaun istentisztelettel kapcsolatos alapítási ünnepélyt

tart. Ez alkalommal dr. Hevesi Ferenc főrabbi méltatja a Chevra Kadisa munkásságát és a nap jelentőségét, megemlékezik mártírjainkról és az év halottjairól. Hittesztvéreinket ezúton is meghívja az alapítási ünnepélyre a

PESTI CHEVRA KADISA ELŐJÁRÓSÁGA.

Küzdelem az emlékekkel

Időben és térben emlékeinkből élünk. Olyanok vagyunk valamennyien, mint valami élő naptár és számoljuk napról-napra: mi történt ma egy éve velünk. Pontosan emlékezünk a dátumokra, a március 19-e utáni napok, a deportálás május-juniusának szörnyű napjai, október közepének rémséges dátuma mind, mind eleven és élő emlékek. Valamennyien emlékeinkben élünk. Ma egy éve kapcsolták ki a telefonomat, vették el a rádiómat, foglalták el a lakásomat, ma kezdődött a deportálás Kárpátalján, ma a Dánántulon, — számoltuk a tavasszal. És ugyanez az önmagunkat marceangoló emlékezés fűz a dátumokon túl az utcákhoz és a terekhez, a lakásokhoz, Pest valamennyi kis szögletéhez. Nem tudunk végig-menni az utcákon anélkül, hogy ne arra gondolnánk, ebben a házban mennyi kellemes emléket töltöttünk a legjobb barátainkkal, akivel nem fogunk több estét tölteni, ebben az utcában egyszer döntő módon fordult az életem sorsa, itt valami öröm ért, ott valami bánat.

Ismételtem, időben és térben emlékeinkből élünk. És az emlékek valami egészen szokatlan és különös formában élnek bennünk. Lelkünk esodátatos készsége az emlékezni. A lélektan tudománya az emlékezéstről azt tanítja, hogy az embert ért események titokzatos rendszerű szűrőn mennek át, egyes eseményeket az emlékező megtart, másokat a feledésbe merít. A megtartott emlékek anyag titokzatos módon tárolódik és kellő pillanatban lelkünk tudáttalan rétegéből ismét tudatosul. Az emlékező számára az emlék természetesen nem jelent aktuális élményt, a normális ember a reális világot meg tudja különböztetni az emlékeitől. Ugyanígy nem jelent az emlék aktuális érzelmét sem, a régen elszenvedett fájdalom nem az eredeti hevességgel fáj többé, az átélt öröm nem az igazi eleven érzelem az emlékező ember számára.

Az emlékeinket rostáló szűrő — most rosszul működik. Nem engedi feledésbe merülni az utolsó esztendő gyötrelmes és iszonyatosan fájdalmas emlékeit. Körülvesznek bennünket, velünk vannak, nem tudjuk őket felejteni.

Minden pillanat és minden helyzet régi életünkre emlékeztet, úgy vesz körül bennünket az emlékek sora, mint a folyondár, kiszabadulni sem tudunk már belőle, emlékeinkkel

küzdünk és vívódunk, magunkat emésztve.

És az emlékeinkkel való küzdelem már-már veszedelmesnek is látszik. A múlt annyira átszövi egész életünket és olyan nem szűnő fájdalmat jelent, hogy megváltozott élet-körülményeinket szinte nem is tudjuk emiatt figyelembe venni. Nem tudunk megküzdeni az élet új feladataival és új nehézségeivel, nem vállaljuk az új körülményeket, csak a múlttal törődünk, régi történetekből, régi eseményekből, régi emberekre való emlékezőből élünk. Ugy vagyunk emlékeinkbe bezárva, mint valami elvont, nem reális fantázia-toronyba, amelyből kitörnünk nem sikerül.

Az élet realitásától elfordulva, fantáziája-teremtette világába kezérve él az örült. És a mi életünk, a ráküzdelő emlékek-halmaz alatt, amely tekintetünket az élet realitása felől elvonja, egyre inkább a megbondolt idegzeti emberhez, az örülthöz hasonló.

Mit tegyünk tehát? Hogyan forduljunk ismét a világra, az élet, a munka, a feladatok felé? Egyetlen megoldás lehetséges. Ha minden utca és minden tér és minden itt töltött pillanat csak fájó emléket idéz, el kell tudnunk szakadni a helytől és a pillanattól és oda menni, ahol az élet nem a múlttal való szakadatlan küzdelem, hanem a jövő kiépítését jelentő feladat.

Ere vár bennünket. Az emlékek, amik odafüznék, nem az én, nem a te emlékeid többé, hanem népünk emlékezete. Ott is minden hely a múltat idézi és ha egy régi várost, egy régi követ megpillantok, ha sokasem látam is, ráismerek, mert képe népem kolléktív emlékezetében élt és most boldogan tudatosul bennem. A fájdalmas emlékektől elszakadni a néphez és országhoz való visszatéréssel lehetséges egyedül.

BENCSCOPFSKY HONA dr.

Ki tud

Dr. Herczeg Sándor

szatnári rabbi-tanár holt-léséről. Szíves értesítést kér ORHÁN, Sip-utca 12.

KERENEM FERJEMET,

dr. Glaser Benő ügyvédet,

ki 1865. Budapesten szül. 1944 nov. 14-én vitték el az öbölbeli légirobból. 1944 nov. 22-én itt Gyúróról. Szíves értesítést kér dr. Glaser Benőné. V. Sáljai köz-utca 20. b.

Külföldről keresik...

Az alábbi legrészletesebben felsoroltakat külföldről keresik, részint a Pesti Izr. Ellátószolg. másrészt a Zsidó Világhongresszus, Jewish Agency for Palestine Statisztikai és Tudósoró Hivatala útján.)

A Pesti Izr. Hitközség utján:

- 460 Elías Gyula, Alkotmány-utca 31.
- 461 Fried Ferenc 50 éves, szül. Bratislava
- 453 Dr. Fürst Márton orvos, Nagyszombat
- 469 Gaud Hermann, Erdélyi-utca 17.
- 464 Goldstein, Denobinszky-utca 10. III. 50.
- 354 Goldstein; Közzi (Mr. Lewin rokona)
- 425 Guttmann család, Hungária-körút 118.
- 458 Guttmann Beáta (1905 Ungvár) Dob-ut. 5. III. 1.
- 410 Horststein Elza, Wesseliényi-utca 10.
- 470 Keleti Margareta keresi testvérét, Elát
- 425 Keller Lipótné sz. Reich Etelka fényképész, Aréna-ut. 58.
- 453 Dr. Kemenes Aladár ügyvéd és családja, Sopron, Kemenes Béláné V., Sziget-utca 43., Kemenes János, Magda
- 456 Klein család, Tiszaujlak-Nagyvárad
- 438 Eötvös Adél (Tiszakeszi 1928)
- 467 Kolin Edit (1938. V. 3. Bécs), apja Berthold, anyja Lia
- 466 Krieger család, Hégyörsz
- 402 Lindenfeld József 68 éves, Ernestin 65 éves, Vilmos 49 éves, Zoltán 42 éves, Béla 42 éves
- 450 Löwy Paula, Sziget-ut. 26.
- 468 özv. Majorovits Hermáné, Mór, Bpest, Hunyadi-tér 10., Cipest, Beniczky-u. 1. fsz. 12. és gyermekei Kati, Zsuzsa és Tomi
- 468 Marosi Lajos, Samu, Damjanich-u. 36. v. 37.
- 428 Ötvös Bezsóné kárposit, VI. Aradi-ut. 2.
- 340 Pelezer Paula 55 éves Fanni 81 éves, szül. Kullna, Podmaniczky-u. 49.
- 418 Pollákné sz. Szilva - Szilónia (Rechnitz) Pollák Jenő (Sárvár), Magda (Szombathely, 1931), Vera (Szombathely, 1936), régi lakásuk Gyöngyösfalu
- 457 Renner Grete, Bpest, Deák-tér 3.

Jelentkezés: Sip-ut. 12. III. e. 40. d. e. 10-18 óra között

A Jewish Agency utján:

- Schlesingerné, Hirschfeld Francisca, 1870. IX. 17., Somogy-szil, Pécs, Rákóczi-u. 71.
- Dr. Tarján Tibor, Szekszárd 1904. Király-u. 31.
- Wertheimer Andor, 1894. V. 5., Hajdusámon, Debrecen, Árpád-tér 37.
- Wertheimer Andoré, Kató Irén, 1900. VI. 16. Berettyó-újfalú, Debrecen, Árpád-tér 37.
- Weisz Amália, 1900. Ujrostok, Budapest
- Zelkovicz Iona, 1927. VII. 6. Téeső, Arany J.-u. 95.
- Drigler Magda, 1927. IX. 23. Pápa, Szt. László-ut 13.
- Goldstein Gyula, Pápa, Csatorna-u. 2.
- Hubner István, Olaszliszka
- Cselle Ferenc, Bodrogkeresztur
- Steiger Dezső és Müller Gábor, Fülöpszállás
- Seiler Károly és családja v. Erdős János, Németh Klára, Dékány Anna, Kistelek
- Hunyadi László, Nagycsced
- Gudó Ferenc, Deméser
- Kuris János, Nyiregyháza, Vay Ádám-u. 53.
- László János, Sárrétudvari
- Schlesinger Vilmos, Kecskemét, Mária-krt. 18.
- Lendvai Imre, dohányárus, De-recske
- Pollák Arthur, Eger
- Krausz Hermann Ujfehértó, Dorogi-ut
- Krausz Adolf, metsző, Cigánd
- Krausz Lipót, Pápa, Petőfi-ut 30.
- Krausz Ignác, metsző, Zemplén-agárd
- Grünfeld Rudolfiné, Kiszvárd
- Osváth László, urizsabó, Miskolc, Szentpály-u. 24.
- Jubász Jánosné, huforkeresk. Miskolc, Telemvár-tér 3.
- Kardos Gyuláné, 1920. Abauj-kér, fényképész, Nagykaló
- Günsberger Gyula, 1914. VI. 14. Vác, Miskolc, Vay-ut 28.
- Friedmann Ignác, 1896. Honea, Olaszliszka
- Friedmann Lipót, 1901. Mátalfalva, Miskolc, Kálvin-ut 24.
- Friedmann Nándor, 1912. Mád, Abaujszántó
- Günsberger József, 1912. IX. Vác, Miskolc, Szentpály-u. 24.
- Günder Ernő, 1907. Vajdacska, tér 3.

Jelentkezés: Statisztikai és Tudósoró Hivatal: Wekerle Sándor-u. 7. d. e. 9-1 óra között.

Színházjegyet is

ifj. NAGY ált. ker. ügynökségétől
Budapest, VIII., Vas-utca 2/b.

Rádiók, zengépek, törpeszuperek

Nagy választékban, gyors áron — VÉTEL, ELADÁS, CSERE, JAVÍTÁS
„STUDIO“ RÁDIÓ SERVICE
VII., Dob-utca 66. Telefon: 226-668.

A „Zsidó Világkongresszus“ megteremti a zsidóság egységét

A zsidóság egységes voltára a nagy tragédia után már azok is ráébredtek, akik a múltban ezt még tagadni szerették. Most már nemcsak elismerik ezt a tényt, de keresik is az egység megvalósulási formáját.

Éppen ezért örömmel üdvözljük azt a füzetet, amelyet most a Zsidó Világkongresszus magyarországi képviselői kibocsátottak és amely tájékoztat bennünket arról, hogy ez a világszervezet azt tűzte ki céljává, hogy *egyedbe tömörítse, egységesen megszervezze és a nemzetközi fórumokon képviselje a szétszórt zsidóság minden részét, felekezeti árnyalatokra vagy politikai felfogásra való tekintet nélkül.*

A kongresszus ezen levélnyelve nem új. Tulajdonképpen már az első világháború követő béketárgyalások során teremtődött meg ez az egység és azóta sem szűnt meg a zsidó érdekek képviselésében működni, míg végül 1936-ban a Zsidó Világkongresszus keretében szervezeti formát is öltött. A szervezetet *de facto* elismerték a Népszövetség és más nemzetközi fórumok is és most, a második világháború követő béketárgyalásoknál is fel fog lépni, mint a zsidó nép képviselője.

A Zsidó Világkongresszus programját című füzet megismeri bennünket a Kongresszus ideológiai alapjaival, szervezeti formájával és konkrét célkitűzéseivel. Világosan látjuk belőle, hogy milyen *azonosak a zsidó érdekek az egész világon és milyen nagy jelentősége van az egységes fellépésnek.* De egyben egy szomorú tényre is ráébredünk a füzet elolvasásakor: Európában Törökország mellett *egyedül Magyarország zsidósága maradt mindaddig távol ebből a zsidó egységtől!*

Ma már tudjuk, milyen helyrehozhatatlan hátrányok származtak a múltnak ezen elzárkózó politikájából. És ezért a felszabadulás után újulakult és demokratizálódott magyarországi zsidó élet egyik leglényegesebb változásának éppen azt tekinthetjük, hogy szakított ezzel a rövidlátó magatartással. Magyarországon nyomban a felszabadulás után megindult az előkészítő munka a Zsidó Világkongresszus magyarországi szekciójának megteremtése érdekében és azt hivatalos szervezeteink mindvégig jóindulattal támogatással kísérték. Dr. Görög Frigyes, dr. Herskovits Fábian és dr. Roth Siegfried, mint akik a Kongresszus központjának bizalmából az előkészítő munkálatakat végezték, elkövezték mindent annak érdekében, hogy a kongresszus magyarországi szekcióját felöljele a magyar

zsidóság minden részét és leg-reprezentatívabb személyiségeit. Már az előkészületek során felállították egy zsidó Statisztikai és Tudakozó Hivatalt, amely más nemzetközi zsidó szervezetekkel együttműködve, eredményes munkát végez ujjáépítési munkánk egyik legfontosabb szektorában.

Most végre *végleges formát ölt a Zsidó Világkongresszus magyarországi szekcióját.* Az 1946 március 4-én d. u. fél 5 órára a Pesti Izr. Hitközség dísztermébe összehívott alakuló nagygyűlés bizonyára impozáns megnyilatkozása lesz a magyar zsidóság egységének és a világzsidósággal való szolidaritásának. Az ünnepélyes megalakulás jelentőségét emelni fogja, hogy a Zsidó Világkongresszus központi executívája arra elküldötte a maga megbízottját, Fischer Vilmosnak, a romániai szekció elnökének személyében, aki a gyűlésen ismertetni fogja a kongresszus munkáját.

A zsidó világegységtől eddig csak ellenfeleink szerettek beszélni és azt misztikus köntösbe öltöztetni. „Cion bölcsésének jegyzőkönyve” és más hazug pamfletok úgy állították be ezt az egységet, mint amely világszervezetekre törekszik. De ez a rágalmhadjárát csak azért volt lehetséges, mert a zsidóság hallgatott. Most végre magunk is meg merünk szólalni: elismerjük a világ előtt, hogy a zsidóság közössége a világon igenis lény, amelyet kár volna tagadni; de a nyílt beszéd során azt is megmondjuk: ebben az egységben nincs misztikum és nincs titkolt cél. Az egység és a történelemben mindenütt és mindenkor élőzött nép közös fellépése, hogy — mások sérelme nélkül — *biztosíthassa a zsidóság emberi és közösségi jogait a humánus, demokratikus népek csatájában.*

KERESSÜK

két deportált fiunkat!

Hoffmann Emil

szül. 1923 Sopron,

Hoffmann Erich

szül. 1927 Sopron. Kistarasáról 1941 június 19-én Birkenába vitték mindkettőt, ott a Kleidungskammerban dolgoztak. 1941 október 26-án munkás transzporttal tovább vitték őket. Későbbesett szülei könyörögnek önszinte felvilágosításért. Minden költséget szívesen megtérítünk HOFFMANN DÁVID, Budapesti, VI., Paulay Ede-utca 67. szám.

Keresem leányomat

Perl Magdát,

akit 1941 nov. 16-én a nyilasok vitték el az Izabella-u. 52. alól Hegyeshalom felé. A felszabadulás előtti hónapban Ravensbrückben, a 33/205 árokban látták. Innen állítólag Belesenberbe vitték. Ertesztést kér édesanyja, Perl Béta, Izabella-utca 52.

MEGILLA

gyönyörűen írott, kapható VI., London-utca 9. szám, B. 3.

Harmincezer munkaszolgálatos és sáncmunkás jeltelen sirját kutatja fel a Musz szervezet

Szerteszét az országban naponta újabb és újabb munkaszolgálatos tömegsírokra bukkanunk. Az SS brigantik többnyeli vérengzéseinek sok ezer zsidó élet esett áldozatul. A „lapátos” hadsereg tagjait minden skrupulus nélkül ölték halomra, hogy azután tetemeiket jeltelen sírokba rejtették el. Azt hitték, hogy ezekkel együtt büneiket is elfeledték, de a Lis-lunhalasi, honyhádi és a többi tömegsírok minden peritánál beszédesebben vádoltak. Hiszszük, hogyha eddig sikerült is egyeseknek kikerülni az igazságszolgáltatás sujtó kezét, előbb vagy utóbb leteríti őket a demokrácia ereje s elveszik méltó büntetésüket.

Az Országos Musz Szervezet a Magyarországi Izraeliták Országos Irodájának megbízásából most felkutatja ezeket a sí-

rokat és a lehetőséghez képest agnoszkálja a beinac nyugvókat. Erről nyilatkozott Símor Dezső százados, az Országos Musz Szervezet elnöke.

— Az ország területén, 27 helyen, kb. 30.000 bajtársunk nyugszik. A cél az, hogy ne egyénenként, hanem generálisan rendeződjék ez a kérdés. A kötelező kegyelet arra indította az Országos Irodát, hogy megbízott bennünket, amennyiben a különböző körülmények nem teszik lehetővé a teljes exhumálást, úgy minden közös sírt kisajátítottunk, körülkerítetjük, parkíroztatjuk és országos ünnepségek keretében hősi temetővé avatjuk. Gondoskodás történt egy Budapesten felállítandó jeltelen sírról, amelyben minden ilyen hősi temető földjéből elhelyeztünk egy-egy rögöt. Az Országos Irodával kapcsolatban minden elővetünk, hogy mártírjaink emléke megfelelő módon ápoltsasson.

A soproni és sopronkörnyéki áldozatok

Vannak reményüket vesztett reménykedők, azok, akik tudják, hogy szeretteik nincsenek többé és már csak egy vágyuk van, megtudni, hol nyugszik az, aki nekik legdrágább volt a földön. Ezekből állt az a nagyszámú hallgatóság, mely előt vasárnap, február 21-én a Pesti Chebra Kadisa helyiségében Davidovics Lajos, a soproni hitközség vezetője, beszámolt a soproni és környéki tömegsírok felkutatására irányuló munkájáról.

Bevezetőül elmondotta Davidovits Lajos, hogy a nagy munkát az Országos Iroda megbízásából most az Országos Musz Szervezet veszi át, de azért ő továbbra is rendelkezésére áll az érdeklődőknek, majd beszámolt kutatásainak eredményéről. Elmondotta, hogy az agnoszkálás igen sok nehézségbe ütközik, mert különböző okok akadályozzák a munkát. Képből példaként felszámolták a tömegsírok egy részét. Nagy-cenken pedig áthelyezték a sírokat. Sok zavart okoztak az egyéni exhumálások is, megbolygatták a sírokat, úgy, hogy közbenjárására az alispán csak a soproni Chebra Kadisa véleménye alapján ad ki exhumálási engedélyt. Megemlítette, hogy olyan rendelkezés érkezett az illetékes minisztériumtól, hogy a temetőkhöz kívül fekvő sírokat ki kell juttatni és az áldozatokat temetőben kell örök nyugovóra helyezni. Ez ügyben a napokban mennek fel

a minisztériumba az Országos Iroda képviselőjével azaz a kéressel, hogy hadd nyugovójának mártírjaink eredeti sírhelyükön.

A nagy figyelemmel hallgatott előadás után Kádár László, az Országos Musz Szervezet nevében szólalt fel és bejelentette, hogy az Országos Iroda megbízása alapján a Szervezet vette át a sírok felkutatásának és amennyiben lehetséges az áldozatok kiléte megállapításának munkáját. Hangsúlyozta, hogy *nem az egyéni, hanem a generális exhumálására fektetik a főszólyt* s azokat a tömegsírokat, melyeknél az agnoszkálás nem folytatható le, hősi temetővé avatják. Megemlítette, hogy a *készégi munkahelyetől eltávolított 2600 mártír tetemének méltó helyen való eltemetését, a zsidó és keresztény temető közötti üres területen Középgyőr városánál, a Kéri árokot, akik a tömegmészárlásokból megmenekültek, adják le azon bajtársaik listáját, akikkel együtt voltak, hogy ezzel is megkönnyítsék a Szervezet munkáját.* Egyébként a tömegsírok áldozatairól eddig összeállított listák megtekinthetőek a Szervezet központi irodájában, V., Bajcsy Zsilinszky Endre-ut 5., földemelt. Végül kijelentette, hogy a *cél nemcsak az áldozatok eltemetése, hanem gyilkosainak az igazságszolgáltatás kezére való juttatása.* Ehhez is kéri a megmenekültek segítségét.

Kecskeméti György

Vidéki kereskedők figyelem!

NAPTÁR, CIGARETTAPAPIR és mindenféle PAPIRÁRU legolcsóbb beszerzési forrása GYÖRGY IMRE papírárukereskedés. Deák Ferenc-utca 18. Telefon: 360-515. UTÁNVÉTELE IS SZÁLLITUNK!

Pipa és dohányzócikkek

széleskörű ismeret régi lapjainkban szellemes vezetése mellett folytatom.
TAUSZKY ARTHUR Bpest.
 Akácfa-utca 13. Tel.: 222-925.

Szobák kaphatók Anker penzióban

Kiránduló izletes, ritmikus hotel. Bejártnak is. VI., Anker-kör 1. szán. III. emelet.

Titkárnot

nagy pszichológiai, lelkészeti szakmaból keres alkalmazást. Előzetes beszélgetés. Alánál: „Szomorú” jellegre Békmezőre, Városház-utca 10.

Zongorát

gyönyörűen játszó zongorát, lelkészeti munkára. Cím a kiadóban.

K. TUD. ROLAJ

Dr. Stern György

született Bpest, 1916. anyja neve Fleischer Berta. IX., Kossz. 71. b. szán. Esztergom láborból emelt 1912. nov. 18-án. Sári (Országgyűlés) elnök. 1918. február 14-én utazott. Magyar katonák, akik letartották, és csatáztak. Született Stern Jakab, Városház-utca 3.

Lichtenwörthben elhunyt

kedvesek szüleit és hozzátartozóit felkértem, hogy kedvesek emlékeztetése és hazaszállítása megbeszélésére vegyék a rozgató órákban keresseknél fel. Köszér elgőzölget. Született Lichtenwörthben, 23.

KI TUD

iskoláról deportált
Fleischer Lajos
Fleischer Lajosné
 szül. Groszman Róza

Iskoláról

Fleischer Margit
Fleischer Irén
Fleischer Klára
Fleischer Ilonáról

Szülei értesítést kér: STERN JAKAB, Bpest, VI., Benczúr-u. 8.

Közlési Eleméről

és Ármiról

kéket 1911. október 20-án vettek el Veregyházi (szülés 89 sz. 103 sz.). Négy-öt nán Pestorzáshoz. Ohudán keresztül, a bécsi barát felé. Utolsó hír Gyönyörű. Nagyon kéri felesége, aki tud valamit, írta volna 31. Szeged, Dózsa-utca. 12 szán. Toldasról 4.

Egy tanu, aki „menteni” akar...

Irta: Antal Gábor

Uzdóczy-Zadravecz Istvának, a „szegedi gondolat” egyik büns megindítójának főtárgyalásán megjelent egy tanu és kijelentette, hogy „a vádlottat igen rendez, liberális meggyőződésű embernek tartja, mert neki zsidó származása ellenére megengedte, hogy a budai Ferencesek templomában ministrálhasson”. A padosorokban ülő hallgatóság — melynek viselkedését az összes napilapok szóvá tették — eljenezni kezdett és egy borzú hang, melynek tulajnosát később az ügyeletes rendőrök vezették el, így kiáltott: „Van rendez zsidó is a világon!”

Tudjuk, hogy a magyar Népbíróság független, demokratikus intézmény, melyet ilyen infantilis „érzelmi” megnyilatkozások sem jobbra, sem balra nem befolyásolhatnak, de a tárgyalások után, a folyosón beszélgető emberek egészen különös módon reagáltak ennek a zsidó származású tanuak a vallomására. „Ne mondja, hogy rossz ember, — magyarázta egy községkalaposnak, hiszen a zsidók tanuskoznak róla, hogy milyen jó volt hozzájuk”. „Mit csak egy zsidó jött ide, hol maradtak a többiek?” — sipitózott egy öreg néni, ugyanaz, aki benne a teremben „vörös bérenc”-nek nevezte az egyik tanut, akinek a vallomásában az a jelenet elevenedett fel, mikor Uzdóczy-Zadravecz tábori lelkész ur 1919-ben, a szegedi 46-os laktaanya udvarán megállította az Orgovány és Siófok felé induló különítményeket. „Hát tényleg. Nem prédikált arról, hogy ki kell irtani a zsidókat” — hümmögte végül a községkalapos is belövegyezően.

Ami igaz, az igaz. A „fajvédő” tábori lelkészből felszentelt püspökké konszolidálódott Uzdóczy-Zadravecz István lényeg Vajnára, Kovarczra és többi egyházi állásában részoszlóre

bizta az üldözés „piszkoz munkáját”, kímösen ügyelt rá, hogy az ő püspöki kezéhez ne tudjon emberek vére. De amíg Egyháznak sok pupja bátran kikelt az ember- és keresztényellenes galódságokkal szemben, egyetlen szava sem volt az egyre ördögibb arcot öltő Rendszert bírálásra. Páterek, fráterek és világi papok közül sokan ismerték fel, hogy az emberi szeretel és a történelmi haladás törvényei elsöpri a vérnek, a fajnak és a terrornak a megszállottait, de Uzdóczy-Zadravecz püspök ur elvállalta a Szácsi-féle Felsőház elnökségét, nagyszabású rádiopredikációkat tartott, hogy reverendájával el-takarja a szennyes borzalmaikat. Zadravecz püspök ur méltatlanná vált a francia megkülönböztető harcoló abbé, a Paul-luber bábora ok, a hitleri galádággal keményen szembe szálló Szechenyi Györgyök katekizmusára. Zadravecz püspök és Kun András páter között csak kor és rang, s az ezzel járó vérmérsékleti különbség, differenciálta. Mindezt azonban nem érdemel büntetést, hiszen a „zsidó származású” tanuak megengedte, hogy 1944 májusában ministrálhasson!

Nem az a dolgunk hogy belevalkozunk a független magyar Népbíróság ügyelbe, de éppen azért, mert kerülni akarjuk annak a látszatát is, hogy egy „zsidó vallomás” valakinek a bűnösségét vagy ártatlanságát akármilyen irányban érintesse — a közönség szemében mégis csak „mentő-zsidó” — vallomással szemben, a demokrata magyar zsidóság nevében csömörrel visszautasítjuk...

Bádogos,

szerelőegéd és segédmunkás felteletik, ugyanott jobb fut TANONCNAK felvesszünk, esetleg kosszát. Előnyben, aki már a szakmában volt. Pákezi ut 51. szán, III. 7.

AUTÓSOK!

STARK LÁSZLÓ ÉS TÁRSA automobil alkatrész szaküzlete VI., JÓKAI-TÉR S (Aradi-utca sárok, a régi helyén) UJBÓL MEGNYILT.

KEZELÉSI SZEMÉLY

Wald Sámuel szül.: Madarász (Szatmár m.) 1882.

Wald Sámuelné (sz. Gottfried Szidi), szül.: Bárdia 1890. Deportálva Szatmárnémetiből 1944 május 31-én. A transport június 3-án érkezett Auschwitzba.

Wald Zoltán szül.: Szatmárnémeti 1917. A 110/3. muszáli volt Orkénytáborba. A szad fele 1944 nyarán Pestre került és Dreher-egységben dolgozott, ő onnan megszökött és novemberben még Pesten létezik.

Rujder Ödön szül.: Pozsony-Eperjes, 1899, pozsonyi szatmárnémeti. 1945 februárban Ber-gan-Belsenben létezik. Ártatlanság kár: Kósa László, Bpest, Békta-ter 2, Dógoz.

Férjhez adnám

24 éves, csinos, házias, jómaga-terésű leányomat. Menőszülhet rendes, szorgalmas fiatalember, bádogos és szerető iparoshoz. „Ur ember” jellegre a kiadóba.

Megnősülne

deportációból hazajött kereskedő, Otthonnal rendelkező, csinos ur-nők 32-ig irjanak „Modern val-lásos” jellegre a kiadóba

MEGNŐSÜLNÉ

büns egzisztenciával rendelkező 22 éves fiatalember, kimondottan csinos ur-leány váromni kérem. „Intelligens” jellegre.

Külföldi diplomata,

38 éves, keresi kimondottan szép, társaságbeli 20-23 éves hölgy ismeretséget házasság céljából, aki külföldre is me-hetne vele. Fényképpel ellá-tott leveleket (fényképet dísz-kráció mellett visszaküldöm) „Diplomata” jellegre Tezer hirdetőbe, Szervilla-ter 8. sz.

Fiatal, csinos kozmetikusnő

HÁZASSÁGOT KÖTNE diplomata-sal, 20-30-ig. Vidékre, külföldre is. „Berendezett lakásom van” jellegre a kiadóba.

Egyedülálló, keresettel bíró, intelligens tisztviselő

házasságot kötne

50 körül, megbízható, jövőkép-mel bíró, kizárólag intelligens ur-rai. Vidékre is. Jelleg „Berendezésom van”.

Kivándorlók!

30 éves fiatalember vagyok, a nyugati nyelveket beszélem, jól szótartó ur-hölgy ismeretséget keresem

Házasság céljából

Mindent elintéztek. „Végez Amer-ika” jellegre leveleket a ki-adóba kérem.

Férjhez menne

jókülsőjű, intelligens, foglalkozás-sal bíró övegyasszony, hársuló, esetleg deportációból visszatért férűhoz. „Széles, házias” jellegre a kiadóba.

Élettársat keresek

30-40-ig, kinek látnyik a meg-értő feleség. „Független” jel-legre Aratóhoz, Erzsébet-ter 14.

Alapítási ünnepély

A Pesti Chevra Kadisa 12r. Szentegylet február 28-án, esütörtökön délután 5 órakor a dohányutcai templomban Jóm Kippur Kotam istentisztelettel kapcsolatos alapítási ünnepélyt tart. Ez alkalommal dr. Hevesi Ferenc főrabbi méltatja a Chevra Kadisa munkásságát és a nap jelentőségét és megemlékezik mártírjairól és az év nagy halottairól.

BRILIÁNST, ÉKSZERT.

napi áron

Scheer György

Bemmelweis-utca 19, félemele: 1

Telefon: 138-091.

ARANYAT VÁSÁROL

Kávéház, vendéglői berendezések

GYORSMÉRLEGEK, NATIONALKASSZÁK, IRÓGÉPEK,

vétel eladás

Rosenfeld

éhszínház utca 31

Villamosági

háztartási cikkek, szerelési anyagok. Vétel, Eladás. Bizomány. GERO SÁNDOR. Bp., VI., Ó-u. 21.

SZABADSÁGHEGYEN

Noémi orth. Pensió nyitva

Modern kényelem, étkezés fűtés. Cédru-s. 5b. Felvilágosítás és szobafoglalás minden hétközön és esütörtökön d. u. 4 órakor, Bpest, Nagymező-u. 8., I. 6.

Zsidó hanglemezeket

Lármilyen áron saját részemre megvételre keresek. HÖNIG. Visegrádi-utca 15. szám.

TOLNAI LAJOS

BÉLYEG

VII., Dobány-utca 14.

Gyűjtemények, sorok vétele és eladása

Keres egy jó

BÖRÖND boltot?

Ajánlhatjuk Önnek

GOLDOT

Gold László bőröndház, Baross-tér 15. Keleti-vélszemben. Tel. 224-890 Saját műhely

Selejt-filmet

VESZÜNK: „Royal” rt. Szobalel. Wien 29. Telefon: Lippé 394.

ZSIDÓ VILAGHIRADÓ

EZREDES LETT A ZSIDÓ BRIGÁD EGYIK ÖRNAGYA

Jeruzsálemből jelentik, hogy Ephraim Ben Artzi-t, a palesztinai zsidó brigád örnagyát, a háboruban tanúsított hősségéért a harmadik ezred parancsnokká ezredesévé léptették elő.

Ben Artzi ezredes, aki az első palesztinai zsidó ezredparancsnok, 1940-ben lépett Palesztinában a hadsereg kötelékébe.

A PALESZTINAI FŐRABBI A PÁPÁHOZ UTAZOTT

A londoni rádió jelenti, hogy — Jeruzsálembi hírek szerint — Hertzog palesztinai főrabbi esütörtökön Egyiptomba repült. Onnan Eritreába megy, ahol meglátogatja a deportált zsidók láborát.

Hertzog főrabbi utazásának végső célja — Róma. Kihallgatást kért ugyanis a pápától, akinél a különböző európai kolostorokba menekült zsidó gyermekek ügyében szeretne kívánságokat előterjeszteni. Arról van szó, hogy ezeket az árva maradt zsidó gyermekeket Palesztinába helyezték el, ahová remélhetőleg soron kívül bebozsátást nyernek.

Palesztinában nagy feltűnést kellett Hertzog főrabbi római utazása.

HERTZ-REKVIEM LONDONBAN

Londonból jelentik, hogy a Golders Green-templomban rekviemet tartottak az elhunyt angol bírodalmi főrabbi, dr. Joseph Herman Hertz emlékére. A hallgatóság körében ott voltak a különböző miniszteriumok kiküldöttei is. Az emléktisztelet válogatott bibliai versek felolvasásával kezdődött, majd dr. I. Grünfeld mondott emlékbeszédet, a hazakarat pedig J. Goldstein mondta.

HAJÓT NEVEZTEK EL SZENES HANNÁRÓL.

Jeruzsálemből jelentik, hogy az Ogen Company által megszerzett 200 tonnás hajót, amely 1945 decemberében többszáz bevándorlót szállított Palesztinába, Szenes Hannáról, a nyilas korszakban Magyarországon hősi halált halt angol hadnagyról nevezték el.

MELTARTÓ? Csak

Gyártja: Barabás István, VII., Nagy-utca 42. sz. 42.

Elegáns cipőt

mérték után LINDER DEZSŐ cipészmeisternél, VII., Wesseleny-utca 8. Telefon: 422-726.

IRÓGÉPEK, SZÁMOLÓGÉPEK

vétel, eladás, csere. Winternitz DIXI írógépszaküzlet Podmaniczky-n. 1. Telefon: 123-251.

FREGOLAN

fürdőkádpasza

hófehérre tisztít, — nem karcol.

JÖJJÜN BIZALOMMAL

ELADHAT — VEHET!

ARANYAT,

ezüstöt, órákat, porcellán tárgyakat, ébélleket, régi

ékszereket,

MAJOROSI Kammermayer Károly-u. 3.

Ne csináljon lakásgondot, keresse fel

ifj. Nagyot

Pestem: VIII., VAS-UTCA 5. — Budán: ALKOTÁS-U. 1.

RÁDIÓK

egyén- és váltóáramra, törpészupertól- és esseszupertig, oltató áron kaphatók

KLAUZÁL-TÉR 13

Gervai Sándor

Szorongás a Duna partján

A kitünö toltu fiatal író és publicista ezuttal novellás kötetével jelentkezik. A „Szorongás a Duna partján” témái kibang-sulyozottan zsidó témák. Irójuk ívvelíti felkének objektivitjét egy-egy problémára s máris kész a pillanatképek. Mert pillanatképek ezek a rövid kis novellák, melyekben zsidó sorsok, zsidó problémák csodáltozom: éles beállításban rögzítőknek élnek. Meglát és megír mindent, nem titkolja hittevércéi hibáit sem. Stílusa egyszerű, de mégis művészi. A novellák egy részén derős guny árad szét. A novelláknak talán egyetlen hibájuk, hogy rövidlekeztettek. Kíváncsian várjuk Gervai Sándor hosszabb lélekező műveit, minden bizomnyal azokban is époly örömnök telik majd, mint ebben a néhány, igaz művészetel megírt novellában.

(k. gy.)

A Fekete könyv

Kapható: GONDOS SÁNDOR modern zsidó könyvkereskedésén Bud.-pest. VI., Andrássy-ut. 58. sz.

HIVJON! JÖJJÖN!

Vessék: FÉRFI ÉS NŐI RUHÁK, DEGRANDÉ, szarmakabátok, irógépek, percellák, Fekete Sándor-n. 2. Az Álló-Ért. és Krisztina-körút 119. GEBNTEL-MAJOROSI.

Székelv Emil

ékszerész Rátóczy-ut. 26
briliáns, aranyat, ezüstöt, órákat legdrágábbban vesz

Hosszu lébre eljön a tavasz. Az „ÉVA-ÁGY” mindig ugyanaz. SZÉP FOTEL, JO ÁGY ES AMI FŐ, EGY MÓZDULATTAL KEZELHETŐ.

„ÉVA-ÁGY” VII., Alpar-utca 10. sz. 40a. Telefon: 421-332.

Jobb asszony, a házvezetés minden

házvezetőnői állást keres. Újpesti-kerület 6., I. 17. Schwefelcer.

HAZTARTÁSOM ELLÁTÁSÁRA 4-8 éves kislányom gondozására 10 év körán, intenciózus zsidókat keresek. Leveleket „Aranyhelyettes” néven Árvák hirdetőbe, Ezer-utca 14. sz. kérek.

ARANY ÉKSZER
Herzog József
RÁKÓCZI-ÚT 4.
TEL. 427-356.
Aranyérmek kaphatók.

HIREK

— **Londoni gyógyszerküldemény a Zsidókórháznak.** A londoni Kadima egyesület 97 darab két font súlyú gyógyszeresretelecomagot küldött dr. Benedek Lászlónak, a Zsidókórház igazgató-főorvosának címére és egyben kérték, közölje az egyesülettel, milyen gyógyszerekre van a kórháznak szüksége. A csomag fontos és nehezen beszerezhető gyógyszereket tartalmazott. A küldeményt megesszák az ortodoxok és a Pesti Izr. Szentgyógyi kórházaival.

— **Az „Áhánysz Réim” Országos Felebaráti Szeretet Egylet** február 21-én tartotta rendes választmányi ülését **Vajna József** elnök vezetésével. Dr. Fischer Benjamin főrabbi, egyházi elnök a felebaráti szeretet gyakorlati megvalósítását tárgyalta és a most újul meginduló egyesületi élet célkitűzéseit ismertette. **Frösch Alfréd** tikként a részletekre is kiterjedő beszámolójának elfogadása után **Stöckler Lajos**, a Pesti Izr. Hírközség elnöke az egyesület messzeemenő ténnyeljárását helyezte kiállításba és hangsúlyozta, hogy az intézmények helyreállítására érdekében a hitközség segítségét fog nyújtani. **Domonkos Miksa**, hitközségi ügyvezető a hitközségi élet aktuális kérdéseivel foglalkozott és általános helyeslés között világított rá a sokat szenvedett zsidóság számos problémájára, melyekben tett halhatos intézkedésekre. Dr. **Rosenák Miksa** díszelőnök, dr. **Grünfeld Hugó**, dr. **Várdi Jenő**, dr. **Bihari Andor** és dr. **Reiss Sándor** felszólagai után az ülés véget ért.

— **Vámos Zoltán halála.** Mély részről mellett kísérték február 21-én a rákoskeresztúri zsidó temetőben utolsó útjára **Vámos Zoltán**, a Vámos Zoltán és Fiai szállítványozási vállalat megalapítóját. Az elhunyt harmonikus családi életet élt, a rémuralom alatt fiai önfeláldozó szeretete mentette meg a biztos haláltól. Halálát feleségén, fiain, Endrén és Istvánon, menyén és unokáján, Veronika Magdolnán kívül kiterjedt rokonság, valamint barátai és tisztelői gyászolják. Temetésre a gyászszertartást **Lány Károly** kántor végezte énekkari kísérettel. A gyászbeszédet dr. **Herskovits Fülöp** rabbi tartotta. A sírnál a Magyar Szállítványozók Országos Egyesülete nevében **Forgács Ambrus** búcsuzott Vámos Zoltántól.

— **Felhívás volt munkaszolgálosokhoz.** Kérem azokat a volt munkaszolgálosokat, akik **Denc Károly** zászlós parancsnokság alá levő székszárdi században teljesítettek szolgálatot és **Horváth Sándor kocsis őrnagy** keretére vonatkozó terbeli adatok birtokában vannak, közöljék azt velem, pontos címük megjelölésével. **Weisz István** grófalkodó. *Kecel.*

Textilkereskedő

BENŐSÖLÉSE 40 éves jelképe a kiadóba.

Az UJ ÉLET

1 hónapi előzetési díja ezidőszereit

P 40.000.—

Ha kevesebbet fizetett, pótolja postautalványon, az 1500.— pengő postai kézbesítési díjjal együtt.

A MIKÉFE a megújulás útján

A 104 éves egyesületnek felelte napja volt 1944 április 24-ike, amikor a Keleti Arvonál Vajlári Szövetség brigantijai úgy a Hermína-úti tanonc-otthon, mint a Keresztúri-úti kertész-képzőtelepet megszállták. A növendékeket és tisztviselőket elűzték, minden ingóságot és értéket lefoglaltak. A növendékek ruháikat, szőcszöveget, a bútorokat és felszerelést széthurcolták, a négy hónapra tartó élelmiszerrel felölték. A kertész-képzőtelepi hatalmas készlet károsították (még a temetői pavilonban is működtek) és a pénzt felélték, vagy propagandájuk céljaira felhasználták.

Az egyesület évszázados múltjában szerencsés körülmény volt az, hogy minden válságban akadnak rátermett zsidó emberek, akik a mentés munkáját elvállalták és keresztülvittek.

Még évek munkájára van szükség, hogy a régi állapot helyreállításáról beszélni lehessen. A Hermína-úti otthonban a múlt év szeptemberéig a deportáltságból hazatért ifjak helyezkedtek el, majd a Makkabi Ha-

zait mozgalom két csoportja kapott helyet az otthonban. Tekintve, hogy 11-13 éves ipari szakmát tanuló ifjakról van szó, a Joint gyermekosztályának is tápolása alá kerültek. A kertész-képzőtelepen a Dror Haborimhoz tartozó ifjak helyezkedtek el és a MIKÉFE egyik volt növendékének, valamint a MIKÉFE által kiküldött gazdasági szakember irányításával dolgoztak, illetőleg dolgoznak ma is.

Az egyesület legközelebb nagy propagandát kíván megindítani a zsidó ifjuságnak ipari és mezőgazdasági pályákra való terelése érdekében. Nem sajnál majd áldozatot, hogy mint régen, falai között időnkint egybegyűjtsen a beszerződött zsidó iparostanoncokat, hogy műhelyi elhelyezkedésüket és haladásukat irányítsa, a tehetségesek továbbképzésért (technologia, iparművészeti, képzőművészeti iskola) ösztöndíjakkal elősegítse, az egybegyűlt ifjaknak előadásokat tartasson a vallásán és a zsidó történelem köréből, a rászorítottakat pénzzel és ruházati cikkekkal segítse és ahol szükséges, az otthoni ellátással támogatja.

— **Házasság.** **Hirsch Zsuzsa** Sopron és **Neufeld Jenő**, Budapest, március 3-án, vasárnap d. u. 1 órakor házasságot kötnek a Csáky-utcai templomban. (Minden külön értesítés helyett.)

— **Kulturdfelutn a Jászvárosban.** A Pesti Izr. Hírközség VIII. kerületi Templonkörzete március 3-án d. u. 4 órai kezdettel Nagyváros-u. 1. sz. udvari termében kulturdfelutnt rendez, amelyen Komós Andor úr „In memoriam... A szizmus magyar zsidó áldozatai” címen fog előadást. **Palotai Erzsébet** szaval. **Adler Marika** énekel.

— **Öreg Sabbat.** A Magyar Gionista Szövetség V. kerületi fiókjának (Általános Gionista Blokk Klán) I. é. március 2-án, szombat délután 1:45 órai kezdettel Öreg Sabbat ünnepeket rendez helységében. **Arany János-u.** 21. I. em. 1. szám alatt.

— **Kérem.** **Kiss Sándor** volt szakszolgálos (Csepel). Tanács József-ut 4/a) kéli azt a Manci nevű hölgyt, akét 1941 karácsonya után a Kozraktár-utcaiban a nyilasok által lefektetett négy férfi és négy nő közül, mint egyetlen életmaradót a Lányai-utcai református templomban rejtett el, majd annak másnap reggel az előtti körüli egyik szakszolgálosból szerezte ki, hogy emelje vele közzéni sziveskedik.

Középkorú,

Budapesten lakóval bíró, igényes, orth. keres. **ÉLETTÁRSAT.** „Blowed” jelképe a kiadóba.

A „Népe Hamizrach” szombati kulturdfelutásán **Fischer Vilmos** Luther-utcai rabbi beszélt a heti szidráról és ezzel kapcsolatban külföldi élményeiről. A szép és tartalmas előadást nagy hölgyközönség hallgatta végig. **Leányotthonunk** rövidesen megnyílik: A leányok gyermekgondozást, varrást és főzést tanulhatnak, szakképzéssel vezetők irányítása mellett. Jelentkezni lehet Laudon-utca 3. sz. alatti **Fischerné, Duschinszky Ráchel** tartóadását a heti szidráról és a sekehről. Minden érdeklődő női szeretettel várunk. Hozza magával hölgyismerőseit.

ARANY DRÁGARÓ EZÜST Schulz Jenő cég
6 óras-ékszerész (óranyvítés).
VII., Wesseleny-ú. 6. a régi házban
Gergely Miklós
éremműves és ékszerész
VÉTEL ELADÁS

A zsinagóga naptára

Február 28, csütörtök: Adár 27, péntek: 28, szombat: 29 (újholdhérdelés), vasárnap: 30 (újhold első napja), hétfő: Adár II. 1 (újhold második napja), kedd: 2, szerda: 3, csütörtök: 4. Szombaton, március 1-én hull szidra: Vajáké, háttóra: II. 24. XII. 1-17.

IMADÓK:

Ima-lázak	szombat		Hétköznap	
	este	reggel	este	reggel
Dobány	1/6 7:10	10 5	1/7 7	1/6
Rumbach	1/6 7	10 5	1/7 7	1/6
Bethlen	1/6 7	10 5	1/7 7	1/6
Csáky	1/6 7	10 5	1/7 7	1/6
Dózsa	1/6 7	10 5	1/7 7	1/6
Nagyfuv.	1/6 8	—	1/7 7	1/6
Páva	1/6 9	—	1/7 7	1/6
Zugló	1/6 7	10 5	1/7 7	1/6

Péntek esti gyertyagyújtás: 5 óra 15 perckor.

Budai Isteniszteletek: III., Zsigmond-ú. 49 és XI., Bocskay-ut 37, péntek este 5, szombat d. e. 1/211.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK

E. H. GYÖR. A Debó közlése szerint kérdéseire közvértelen helyesen válaszolt.

S. F. HÖDMEZŐVÁSÁRHELY. Felső úzenet Önnek is szól.

Jobb házból való

házasra nevelt, 28 éves orth. izr. leány, társaság hiányában megismerkedne

házasság céljából

28-42 éves korig, modern, vallásos, komoly, pesti férfit keres. Amerikai bevándorlásra van felkészve a kiadóba.

Egy Wilner sas

és különböző avrom eladó. Gróf Zichy Jenő-u. 22. I. 9. Btobu.

HASZNÁLT

BUTOROK, RÉZÁGYAK eladók. Cím a kiadóban.

Üzlethelyiség

konyhával, forgalmas helyen, étkerdek kiválóan alkalmas. Átadó. Cím a kiadóhivatásban.

ZONGORÁT

VENNÉK (piánót) sötélet és VII., Nagybányi Szabó-u. 20. Dívcs.

UJÉLET

A MAGYAR ZSIDÓSÁG LAPJA

Szerkesztőse és kiadóhvatás: VII., Sip-u. 12. — Telefon: 423-020. Kiadóhvatás: Adár.

A MAGYARORSZAGI IZRAELIAK ORSZÁGOS IRODAJA
Feltétlen szerkesztés és feltétlen kiadás ROOZ RÉZSÓ

Előzetes egy hónapra 40.000 P. Beküldött kéziratokat nem örlünk meg s visszaküldésükre nem vállalkozunk. Nyomatott a Globus nyomda: mintózet Rt. Környezetben. Fel nyomdavezető: Margittay Antal